List 2. Tečaj XLVI.

NOVICE

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gold. 40 kr., za pol leta 1 gold. 70 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold. 10 kr., za četrt leta 1 gold. 10 kr.

V Ljubljani 11. januarija 1888.

Obseg: Akordno delo. — Kakšne kobile bi naj odbirali za pleme. — Kako pri nas drobno živino keljejo. — Razne reči. — Trgovinska in obrtna zbornica. — Nasledki „šnopsa“. (Dal.) — Zemlje- in narodopisni obrazi. — Naši dopisi. Novičar.

Gospodarske stvari.

Akordno delo.

V listu št. 40 p. l. sem opozoril gospodarje, kako bi si lehko zmanjšali stroške za dninarske opravke ter tako dosegli cenejše delo. Nasvetoval sem najprvo, naj bi se v ta namen zvrševala vsa dela, katera je le moči, v akordu. Kakor je znano, zmeni in pogodi se gospodar pri akordnem delu poprej za plačo z delavcem. Gospodar odkaže namreč delo po meri ter ga plača po meri in ceni, za katero se je pogodil z akordnim delavcem ali kordalcem, kakor se navadno imenuje.

Akordno delo je zelo priporočati, ker se ž njim okoristi gospodar in delavec. Akordno delo je prvič za gospodarja ceneje nego dninarsko delo. Potem se pa s takim delom ukoristi čas, kar je le moči, in to je največ vredno za gospodarja. Sosebno ob nujnem delu in kadar primanjkuje delavcev, dobro to čuti in vidi. Z akordnim delom je torej gospodarju laže shajati nego pa z dninarji.

Pa tudi delavec je na boljšem pri akordnem delu. Kordalec dela hitro in ukoristi čas, kolikor le more. On naredi 25% do 50%, pa dela tudi do 100% več nego dninar. Kordalec si torej lahko dosti več služi. In ta veči zaslužek je tisto, kar ga izpodbuja na vztrajno in pridno delo. Ker mu plačuješ po meri storjenega dela, zato se delavec bolj uri in vadi v delu ter postane ročen in spreten. Večkrat se otrese za vedno prirojene mu nemarnosti pri delu. Z akordnim delom je torej mogoče privaditi delavce tudi veči delavnosti.

Pri vsem tem pa je gledati, da se akordno delo opravlja tudi dobro in pošteno. Kordalci so že toliko premeteni, da bodo skušali kolikor mogoče veliko narediti, ne glede na to, ali je delo tudi dobro ali ne. Zategadelj je treba vsako akordno delo strogo in verno nadzorovati. Sicer trpi gospodar škodo! Površnost v akordnem delu je edina hiba, zaradi katere se je s kraja večkrat obsojalo in se pri nas še sedaj sem in tje obsoja. To pa največ ovira, da se akordno delo pri nas ni še udomačilo, kakor bi se bilo imelo. Toda ta pomislek nas mine! Treba je le zanesljivega in strogega nadziranja pri akordnem delu, in delo gre pošteno od rok.

Seveda se morajo delavci akordnemu delu privaditi. To je s početka precej težavno za gospodarja, ker mu dninarji ne zaupajo in se boje, da ne bi bili opeharjeni pri akordnemu delu in bi ne trpeli škode. Po svoji nevedni pameti si mislijo, da je akordno delo le gospodarju na korist in dobiček. In Bog ne daj, da bi se to obistinilo pri poskušnji! Zategadelj mora gospodar previdno in pametno ravnati. Dninarje mora polagoma privaditi akordnemu delu. Vestno mu je gledati, da si delavci ne le več ne zaslužijo nego z dnino, ampak da je veči zaslužek tudi sorazmeren z množino več storjenega dela. Gospodar pa mora ob enem tudi gledati, da ne goljufa sam sebe in ne troši slepo denarja. To se zgodi kaj lahko, če preplača dela mero, ako ne zna ceniti njegove vrednosti. Gospodar, kateri hoče delati v akordu, mora do dobrega poznati vrednost dela in delavčevo zmožnost za isto, dela ne sme previsoko ceniti, ker si s tem sam škoduje, niti prenizko, ker bi si delavca oplašil s premajhnim zaslužkom. Da je mogoče gospodarju določiti pravo ceno akordnemu delu, potrebno je, da se ozira tudi na krajne razmere ter ima v číslih dnino, število delovnih ur na dan (t. j. po koliko ur delajo na dan) in pa orodje, katero rabi kordalcem. Kajti po krajih, koder je dnina velika, koder delajo po manj časa na dan in koder imajo delavci pripravno orodje, draže je tudi akordno delo nego po krajih, koder nahajamo nasprotne razmere. Vrhu tega pa mora gospodar še nekaj preudariti. Dela namreč, ki so sicer enakovšna, mora tudi po tem ceniti, v kolikem času jih je lahko opraviti z istimi delavci; tako n. pr. je treba za košnjo poleglega žita več plačati nego za se

stoječe. Tudi košnja travnika v istem kraji je lahko različno draga. Določujoč akordno ceno za košnjo trave moraš namreč gledati tudi na to, kolika in kako gosta je trava, pa tudi na to, ali je sladka ali kisla. Zamudljivo in teže delo je tudi v akordu više ceniti in in draže plačevati.

Po vsem tem je razvidno, da za akordno delo ni enotnih cen, ki bi bile splošno veljavne; ampak gospodar si mora sam določiti akordne cene za posamezna dela, in sicer po vestnem in zrelem presojevanji po zgoraj navedenih podatkih. Akordne cene, ki se določijo na ta način, so prave in bodo ugajale gospodarju in delavcu.

Katera dela pa naj se zvršujejo v akordu? V akordu naj se opravljajo vsa dela, katerih vrednost je moči ceniti, in katera je lahko odmeriti ter po meri plačati. Tako n. pr. kaže kositi travo in deteljo, sušiti seno, kositi žito na večih posestvih, napravljati povresla, kopati jame za sadna drevesca, prekopavati zemljo za drevesnico, rigolati vinograd za nov nasad, špičiti trtne kole, kopati jarke za odpeljavanje vode in za namakanje itd. Po druzih krajih dandanes že večino gospodarskih del s pridom opravljajo v akordu. Po večih posestvih pa zvršujejo in plačujejo že malo da ne vsa poljska dela po meri. Pa tudi raznovrstna sadjarska, vinarska in druga kmetovska dela opravljajo s kordalci. Pri nas je akordno delo še malo v navadi in le redko kje. Po večem so pokosili dosedaj le travnike tu in tam v akordu, včasih posušili tudi seno. —

Poprimimo se akordnega dela bolj tudi pri nas, če si hočemo kaj prihraniti, delo po ceni opravljati in si ob enem delo zagotoviti ob nujnih časih in kedar primanjkuje delavcev! Posebno tam, koder shajajo z dninarji težko, naj skuša gospodar udomačiti akordno delo. V. R.

Kakšne kobile bi naj odbirali za pleme.

Vsak kmetovalec, posebno pa konjerejec, mora skrbno odbirati najboljše živali za pleme. To je prav važno. Ako hoče pri konjerejstvu prospevati, potrebno mu je odbirati najpripravnejših, določenemu namenu naprimernejših kobil in žrebcev. Kdor tukaj prav razumno odbira in potem primerno krmi žrebeta in jim streže, temu ne bode s konjerejstvom spodletelo. Pri nas skrbi država za dobre žrebce, te skrbi torej nima konjerejec kmetovalec. Ta ima samo gledati, da odbira dobrih kobil. Odločuje naj se pa le za takšne kobile, katere sodijo za kraj in krmo, ki ondi raste, in ki rade jedo. Na tak način bode mu konjerejstvo še najbolje prospevalo ter se strinjalo s potrebami kmetovalstva. Izvrstne in lepe kobile donašajo navadno tudi takšna žrebeta, ki vržejo posestniku o svojem časi lepih denarjev; vsaj bolje bode prospeval nego tisti, ki vzrejajo konje, všečne le nekateri gospodi.

Kobila za pleme bodi živahna, pa vender dobrohotna; ker živahni, a vender pohlevni konji učijo se najrajši in so tudi pokornejši in spretnejši za vsako delo, nego pa bolj mrtvi, a zato, če jih razdražiš, tem hujši. Svojstva materna prehajajo zelo rada na žrebeta. Zato ne sme kobila imeti nobenih napak; na primer, da bi bila plašljiva, uporna, hudobna, ali da bi grizla in brcala.

Zdrava mora tudi biti kobila, kar se jej pozna uže na životu, če je dobro rejena, če se jej dlaka lepo sveti, če rada zoblje, dobro prebavlja, če je vsa živahna, maha z glavo ter bistro in svetlo gleda.

Zdrav konj mora imeti zdrava pluča, kar se mu pozna, če zmeraj pravilno diše, ne samo kadar stoji na miru ali se sprehaja ter obrača glavo, da bi z njo po strani ob truplo udarjal ali da bi bolestno in na silo kašljal. Ako močno zdirja in se potem ustavi, pomiri se kmalu močno dihanje ter postane zopet pravilno. Zdravi konji radi delajo brez velikega utrujenja in potenja. Nasprotno pa kaže, da konj ni zdrav.

Dobra plemenska kobila je tista, ki ima prav globoke in široke prsi, širok hrbet in še zelo širok križ.

Čem širši je ta, tem prostornejša je medenična votlina. Ta je velike važnosti, če je posebno prostorna, kajti tedaj nosi kobila velika žrebeta. Sploh bodi život plemenske kobile prostoren in okroglast. Noge pa ne smejo biti previsoke. Kajti na visokih nogah so navadno nasajene kobile z ozkim in slabim hrbtom, kar rade zaplojajo na svoje mladiče. Pretolste kobile niso rade breje in tudi mleka nimajo dosti, presuhe so pa navadno bolehave in iz tega vzroka niso za pleme.

Kdor hoče velikih žrebet, naj spravlja velike kobile k velikim žrebcem. Časi imajo tudi manjše kobile velika žrebeta, če so jih ubrejili veliki žrebci. Ni pa svetovati majhne kobile k velikim žrebcem goniti, če niso ti posebno žlahtne krvi in pasme. Kajti takšni roditelji rodijo konjske spake, ki so nasajene na visokih nogah, imajo ozke prsi, butaste glave na tankih in dolgih šijnjakih. Takšne spakedrane živali ne sodijo prav za nobeno delo. Sploh kobila in žrebec morata biti blizu enake velikosti, to je najbolje.

Velike kobile, zadobivše od velikih žrebcev velika žrebeta, imajo za ta dovolj prostora pa tudi hrane pred porodom in potem. Navadno imajo večje kobile zmeraj več mleka, nego manjše.

Plemenske kobile morajo tudi pravilno razvita spolovila imeti. Sramnica z nožnico bodi pravilna ter ne preozka in premajhna in zdrava. Nečedne tekočine se ne smejo cediti iz spolovil. Vime mora biti primerno veliko, mehko, brez otrdin, z močnimi seski. Pojati se morajo pravilno spomladi vsak četrti teden. Nerade se ubrejijo kobile, katere se redko kedaj pojajo. Ista težava je s kobilami, katere se vse leto pojajo. Ostanejo večidel jalovke. Navadno pred četrtim letom ne puščajo kobil k žrebcu, ker so še premlade in premalo v telesi razvite. Kobile velikega noriškega plemena so pa uže v tretjem letu toliko dorasle, da jih pred četrtim letom puščajo k žrebcem. Drugih plemen kobile pa dajejo ubrejiti še le po četrtem leti in potem vsako leto, če ne pride kaka opovira vmes, da ne bi

rodile krepkih žrebet. Takšne vrle kobile, ki so po četrtem leti prvič bile pri žrebci, puščajo za pleme do dvanajstega leta, nekatere še dalje. Stare kobile se ne ubrejijo rade in rodijo čedalje slabša žrebeta.

Tudi ne kaže na pleme puščati kobil, ki so 10 do 12 let postale stare, pa niso bile pri žrebci ali sploh niso nikoli prinesle žrebeta. Za pleme tudi niso kobile, katere uže po več let niso hotele breje ostati. Ako jih vendar žrebec sedaj ubreji, ne razvijajo se žrebeta v njih tako dobro, kakor v mlajših kobilah.

Paziti je na plemenske kobile, da nimajo nič bolehavega na sebi ali v sebi, kar bi utegnilo žrebetu škodovati, morebiti povzročiti, da spravijo žrebe na svet negodno.

Zato je velike opaznosti treba pri kobilah, ki so jako debele ali hudo suhe, lenobno mrtve, močno dražljive, ki se starajo pred časom, ali so prestale hudo bolezen. Kedar mlade kobile precej prvikrat povržejo, a ni najti za to nesrečo nikakega zunanjega vzroka, znamenje je, da mora v kobili biti vzrok. In takšna kobila ni za pleme, ker bi zopet povrgla. Bržčas je od staršev dobila, da vselej povrže, ker je morebiti spolovilo bolno, oplodje preslabo ali sploh žival nesposobna za plod. Čim popolneje prehajajo dobre lastnosti od kobile na žrebeta, tem več je plemenka vredna. Najboljše pa so plemenske kobile, ki nosijo žrebeta, katera po životu, podobi, hoji in silah presegajo mater.

Kmetovalec konjerejec torej stori sam sebi največjo korist, ako razumno in opazno odbira kobile plemenske. Opomnimo še na konec, da kobile čiste pasme svoje lepe lastnosti zaplojajo na žrebeta veliko popolneje, nego živali iz skrižanega ploda prišedše. Zatorej je, ako sicer telesna zunanjost ni prerazlična, dajati vsakakor prednost kobilam čiste pasme.

Kako pri nas drobno živino koljejo.

Teleta navadno koljejo, da jih še žive obešajo na kline, zabite v lesene stolice mesarske, da prosto visijo na zraku. Močni železni kavlji zagnani so med trdno zvezane noge, kar teletom na kožici ob kostéh dela silnih bolečin. V večjih mesnicah visi tako obešenih mnogo telet ob jednem. Nekatera teleta dolgo čakajo obešena, preden mesar do njih pride. Poizvedela in kot resnična zabeležila se je tudi navada, zlasti mesarjev na deželi, da živemu teletu nogici zadnji predró z nožem in zatem na železni klin obesijo.

Temu pravijo nemški mesarji: „Aufflechsen“. Glava visi na zdol, kri ne more iz možgan in zatorej ostane žival do zadnjega trenutka pri zavesti in čuti grozne muke.

Svinje omamijo pred klanjem, vsaj v večih mestih, ker je derenje njihovo presitno. Drugače je v manjših mestih in na deželi. Nekateri mesarji so tega mnenja, da kri brzeje izteka iz živali, dokler še ta ni mrtva. Zato delajo na to, da žival po malem umira in tako kri prelije, preden je zeló pri kraji z življenjem. Mesar naredi z nožem majhno rano in pusti nož v njej ter zopet zareže, ko kri začne po malem teči. Po nekod imajo to napačno misel, da svinja ni prav zdrava, ako se močno ne dere med klanjem. Zato nečejo živali hitro zaklati, in če je pretolsta ter radi tega se ne dere veliko, silijo njo v to s tem, da s palčevim nohtom za očesa vdirajo. Sploh pa na deželi ima derenje svinj med klanjem naznanjati celi okolici, kaj se godi prijetnega pri hiši.

Jako grozovito koljejo svinje na kmetih. Dostikrat kmet sam ne razume pravilno klati ter žival res na smrt muči; ne pozna krvnih žil. In zato zabada in vrta mnogokrat še z nožem zeló skrhanim po živalinem vratu, sapniku in požiralniku.

Časih prebode ves vrat, pa glavne žile niso prerezane, krvi teče malo in žival trpi strahovite muke, ki trajajo po pol ure in še dalje. Klanja udeleži se tropa ljudi, kajti poluodraščeni fant mora učiti se, kako se svinje zabadajo in koljejo. Med groznimi mukami držijo svinjo fantiči in deklice za noge, klečijo z nogami na njej, vlačijo, suvajo, tepejo in otrok drži skledico, loveč tekočo kri, in drugo otroče jo meša v skledici, da se ne vtrdi. Druga mladež z vasi pa pase radogledne oči na odurnem delovanji. To mora slabo uplivati na mlada srca, postanejo surova, neusmiljena, ter se naučijo, da pozneje ravno tako grozovito ravnajo, zlasti ker jih mičejo in se primejo dovtipne šale, katerih se odraščeni v takih priložnostih radi poslužujejo.

Ni mogoče ter tudi ne kaže tukaj navajati vseh vzrokov tolikim surovostim, grozovitostim predsodkom, ki se pojavljajo, pri sedanjih navadah klati drobno živino. Temu v okom priti moglo bi se le z zakonodajstvom. Zakon bi naj zaukazal, vsako žival pred klanjem omamiti.

Temu vgovarjati pametno res ni mogoče, ker ne dela nobenih sitnob, ne žali nobenih koristi, ne otežava klanja, marveč polajša.

Dežela badenska daje nam v tem oziru lep zgled. Ondi koljejo na povedani način drobno živino uže od l. 1864 ter vsako žival pred klanjem omamijo in omotijo. Ministerska naredba od 22. oktobra 1864 naravnost zaukazuje: „svinje imajo ljudje tako klati, da zavdajo na zadnjo stran glave živali najpoprej udarec in zatem takoj z nožem vbodejo do srca.“ Jednako navado imajo sedaj tam po celi deželi tudi zastran telet. Vsako tele omamijo najpoprej z udarcem po glavi in zatem je zakoljejo. Ta način se je obnesel izvrstno.

Razne reči.

— **Dober lek proti navadnim ozeblinam, pravijo, da je čebulja.** Predno greš spat, dobro odrgni ozeblino s čebuljo ali pa nareži polovico čebulje na ozeblino čez noč. To stori tolikrat, da izgine ozeblina.

— **Velike železne posode namažeš najbolje in najceneje s cementom.** Pomešaj dobrega in čistega cementa

toliko z vodo, da moreš mazati s čopičem. Namaži pa posodo dvakrat do trikrat. V neki tovarni za stroje so naredili poskušnjo z železno ploščevino, ki je bila tako namazana s cementom. Ploščevino so krivili, kovali in greli, a ni odpadel namazani cement.

Pogin glogovemu belinu!

Glogov belin, ali kakor ga ljudje po deželi sploh po domače imenujejo: „beli metulj“, prikazal se je med pretečenim poletjem po nekaterih krajih naše domovine v prav obilnem številu. Gosenice tega metulja, katerih more zaleči ena sama oplodena samica do 200 s svojimi jajčeki, so našemu sadnemu drevju eden najhujših sovražnikov. Male gosenčice prvo leto na sadnem drevji ne narejajo še kake posebne škode; ker pa žive prezimijo, so pa prec od prihodnje pomladi do časa, ko se zabubijo, tem požrešneje. Sadno drevje, na katerem tega vraga veliko prezimi, v dobi prve rasti do čistega oguli ter listja in cvetja popolno oropa. Taka sadna drevesa potem še konec meseca junija navadno vsega zelenja in sadnega zaroda popolno gola, kot ob pozni jeseni, na svojih mestih stojé. Enakih posameznih zgledov se skrbnemu opazovalcu uže pretečeno leto tu in tam manjkalo ni. Prav pogostoma dogodi se tudi, da tako oguljeno drevo potem nikdar več ne ozeleni; usuši se. Ono sadno drevje, katero so gosenice glogovega belina bile v prvi rasti do čistega ogulile in je v drugi rasti (po kresu namreč) iznova ozelenelo in listje razvilo, ne more več to leto cvetnih (sadnih) ȯrstov ali pôpov za prihodnje leto nastaviti. In tako ta požrešna nesnaga marljivemu sadjerejcu za celi dve leti vse upanje na bogat sadni pridelek more popolno uničiti.

Za pravo in izdatno vojsko temu grdemu požrešnemu vragu je neovrgljivo najugodnejši čas, „čas od pozne jeseni do konca zime“, dokler se ga more v njegovem zimskem bivališči še spečega ugonobiti. Vse naravno potjo na sadnem drevji dozorelo listje je do sedaj uže popolno odpadlo. Pri vsem tem se pa vidi na sadnem drevji še prav veliko listja, kot na nitkah privezanega, skupaj zvitega — „bengljati“. To listje pa nič druzega ni, nego zimska bivališča glogovega belina, v katerem v malih kokončkih zapreden, prezimuje. To bengljajoče povito listje nahaja se le ob koncu drevesnih vej, navadno na enoletnih poganjkih; na vejah in češuljah v sredi vrhove krone ga ni. Zimska gnjezda glogovega belina so sedaj in dalje do pričetka pomlad, dokler je drevje še brez listja (zelenja), popolno vidna in se morejo brez posebne težave vničiti. V to treba je le malo truda, nekoliko skrbi za lastno korist, pripravne posode in pa zadosta dolge lestve. Lestva pristavlja se ob večjem drevji zvunaj okolu drevesne vejine krone od mesta do mesta tako, da se ž njo slednjič okolu in okolu vrha pride. Kjer se je lestva prvikrat ob drevesnem vrhu pristavila, se poviti bengljajoči listi od vrha doli na vse strani, kolikor se je moglo doseči, oberó v kako primerno posodo, najbolje košarico, cajno ali kak slamnat „cekar“, kar si obiralec tako priredi, kot takrat, ko črešnje obira.

Tako listje mora se obrati in zbrati v posodo ter potem sožgati, da se ž njim vred prezimujoči mrčes gotovo vniči; ako bi se tako listje le odtrgalo, morda tudi malo posvaljkalo ali pohodilo, bi se s tem malo več nego nič doseglo. Pri takem postopanji bi še veliko gosenčic živih ostalo, katere bi spomladi, ko se prebudé, zopet na drevesa zlezle in tam svojo požrešnost uganjale.

Ker za prihodnjo spomlad sadno drevje obilo cvetja in v posledici, brez posebnih drugih nesreč, dobre sadne letine obeta, naj toraj vsak, komur je na lastnem dobrem količkaj ležeče, med zimo sadno drevje onega bengljajočega listja do čistega obere in s zalego vred sežge.

Ako se pa hoče, da bode ta opravek tudi splošno koristen, mora in naj se vzajemno „s zjedinjenimi močmi“ izvrši. Ne le posamezniki naj posamezna sadna drevesa hudega sovražnika oprosté, nego temveč naj to storé in izvršé vsi posestniki celih občin in okrajev na vsem svojem sadnem drevji.

Prav dobro in nad vse koristno bilo bi, ko bi slavna c. kr. okrajna glavarstva v onih krajih, po katerih bil se je med pretečenim poletjem „glogov belin“ mnogobrojno prikazal, pričela uže sedaj postavo iz dné 17. junija 1870. l., naperjeno proti škodljivim mrčesom, z vso strogostjo izvrševati.

Dokler je sovražnik še miren, skupaj in spí, pride se mu lahko in z vspehom do živega; ko se bode pa enkrat uže po sadnem drevji na vse strani za svojem živežem razpršil, mu je vničevanje neomejeno, a za pokončati ga, pa nobenega gotovega in popolno izdatnega pripomočka več.

Toraj na delo ob ugodnem še času!

Po toči zvoniti ne pomaga več.

Še enkrat poudarjam: Kdor hoče prihodnje leto jabolka in drugo sadje raz svoje ovočno drevje obirati in tresti, naj uže sedaj, gotovo pa do konca zime do čistega obere in v ognji vniči zimska gnjezda glogovega belina!

M. Rant.

Trgovinska in obrtna zbornica.

(Dalje.)

Od dokazil slavne šopronske trgovinske zbornice treba je še jedno preiskovati: namreč, ali je res, da so za stvarjanja trgovinskega zakona vladajoči odnošaji bili taki, da je radi njih bilo utemeljeno zakonito dovoljenje trgovskih potnikov prejemati denarje, a da se to ne more trditi o danes vladajočih odnošajih.

Priznati mi je, da mi niso znani nagibi, kateri so napotili postavodajalca, da je določilo, tičoče se tega, da imajo trgovinski potniki pravico, prejemati denarje, vzel v trgovinski zakonik, in da sem v zapisnikih o posvetovanji trgovinskega zakona v tej točki brezvspešno iskal pojasnila. Nekaj pa se vendar upam kar naravnost trditi, da je tudi v današnjih odnošajih trgovinskih potni-

kov pravica, prejemati denarje ne samo utemeljena, nego zeló zaželjena.

Trdečemu to, so, seveda v prvi vrsti pred očmi koristi cislitavskega trgovca.

V večkrat imenovani pravici, prejemati denarje, ima upnik dragoceno sredstvo, da pripravi zamudnega plačnika po neposrednem osebnem vplivanji, da izpolni svoje plačilne dolžnosti. Potnik, ki obiskuje malega trgovca na kmetih, opominja ga zaostale tirjatve, in navadno se mu tudi posreči, da dolg mirnim potom iztirja. To je posebno za cislitavske trgovce ogerskim dolžnikom nasproti velike važnosti. Kdor poznaje odnošaje, bode mi gotovo pritrdil, da velike težave, katere so spojene s sodnimi tožbami kake tirjatve na Ogerskem, mnogoterega upnika napotijo, da raje pozabi na dolg, nego da bi si s tožbami in z iztirjevanjem nakopaval ogromne stroške, in konečno še ne bi dosegel nobenega vspeha. To pa tem raje vsakdo opusti, ker more na Ogerskem samo po ogerskih odvetnikih iztožiti tirjatve.

Ako bi odstranili zakonito pravico trgovinskih potnikov, prejemati danarje, odvzeli bi cislitavskemu upniku jedno najizdatnejših sredstev, pogoditi se z lepa s translitavskim dolžnikom; kajti translitavec, zlasti zamudni plačnik, ker bi ne imel zagotovila, da plača potniku zakonitim potom, premislil bi si trikrat, ali sme tudi plačati, drugače pa, zanašajoč se na neopravičenost potnikovo, odrekel bi kar vsako izplačevanje, zategadel bi imel največkrat prazne nade. Ali tudi v Cislitaviji so taki odnošaji, da bi odstranjenje zakonite pravice trgovinskih potnikov, prejemati denarje, bilo na veliko škodo trgovinskemu prometu.

Malemu trgovcu, zlasti kramarjem na kmetih, ne prija, nastala izplačila poravnavati po dopisovanji; njemu je v obče ljubše, izvršiti vse ustno in plačuje nastale dolgove najraje koj potniku.

Zategadel je veliko olajšilo malemu trgovcu, ki ne piše rad in v mnogih slučajih še pisati ne zná, ako ima poroštvo, da so mu plačila potniku zakonito veljavna. Kako često se dogaja, da trgovinski potnik v sporazumnem interesu svojega gospodarja dovoljuje popuste naročnikom ali pa da daje izimne cene, za katere gospodar čisto nič ne vé. Radi tega nastajejo često razlike, ki jih je težko pismeno razjasniti in odstraniti. Kupec toraj čaka do prihodnjega obiska svojega potnika, poravnava ž njim osebno nejednakosti ter mu izplačuje.

Vseh teh obojestranskih koristi odrekli bi se, ako bi odvzeli trgovinskim potnikom pravico, prejemati denarje, in to gotovo samo na kvar z lepa razpletajočemu se trgovinskemu prometu, po katerem nam je vsekakor težiti. Vendar pa je tedaj, kedar misli, da ne sme te važne pravice dati potniku, prodajalcu ta namen zeló lahko doseči s tem, da svoji fakturi pristavi opomnjo, „da je plačevati samo neposredno“. Ne ugovarjaj mi nihče, da je priporočati, dajati potniku tudi še posebno pooblastilo za prejemanje denarja.

Mali štacunar na kmetih, ki zná jedva čitati in pisati, ne bi mogel preiskovati veljavnosti in pristnosti pooblastila potnikovega; on bi vedno dvojil, ali sme tud potniku plačati; sicer pa bi bila ta posebna pooblastila brezvestnim trgovinskim potnikom ravno prikladno polje najrazličnejših malverzacij in sleparstva.

Meni je toraj izreči moje notranje uverjenje, da je vse nepriličnosti moči odpraviti, ako si previdno izbiramo potnike, in da ne bi, odstranivši zakonite pravice potnikov, prejemati denarje, imeli nobenih koristi, ampak samo škodo.

Jaz bi še prej priporočal, da se razširi ta zakonita pravica po ogerskem vzgledu, po katerem imajo trgovinski potniki pravico, iztirjavati vse zaostanke svojih gospodarjev.

V imenu odsekovem predlagam toraj, slavna trgovinska zbornica naj, uvažujoč, da pričujoči predlog slavne šopronske trgovinske in obrtne zbornice ne vstreza koristim tostranskega trgovskega sveta, ampak naravnost nasprotuje, sklene:

1. Predlog slavne šopronske trgovinske in obrtne zbornice se ne podpira;

2. naj se zbornica v zmislu gornjega poročila obrne v posebni vlogi do vis. c. kr. trgovinskega ministerstva.

Pri glasovanji sprejmeta se obadva predloga.

(Dalje prihodnjič.)

Poučne stvari.

Nasledki „šnopsa“.

(Dalje.)

Marsikateri zapeljani sin je svojim dobrim starišem doma skrivaj denar kradel in ga potem pri „Zamorcu“ potratil; to vse je pa večinoma bilo le za Betini žep.

Vsakega takega zaslepljenca, kedar se je le prilika ponudila, okradla je Beta vse gotovine, kolikor je je ravno pri sebi imel; kradla je pa tudi svojemu gospodarju na skrivnem, to pa le v taki meri, da ji ni bilo lahko na sled priti.

In tako je Beta „pri Zamorcu“ imela res pravo denarno žetev, kakor ji je bila preje spridena Klara jo zagotovljala. S tatvinami in drugimi grdimi dejanji nabrala si je v teku osmih let uže veliko denarja; „žep lakomnika pa nima dna“, veli stara prislovica; tudi Betin ga ni imel.

Plahtač in Beta se spoznata.

Kakor vemo, bil je Plahtač zopet v T . . . u. Prve dneve svojega drugega dohoda le-sem igral je — gospoda — brez posebnega posla. Pogledal je do malega v vsako gostilnico; slednjič zaneslo ga je tudi k „Zamorcu“. Kakor vsakega novinca, skušala ga je Beta v svoje mreže vloviti, ker je čutila, da ima „peneze“; a sedaj vjela se je enkrat tudi sama.

Plahtač je prec previdel, da mora Beta prava tica biti, ki ume „mamona“ na vse načine si pridobivati. „Naj velja kar hoče“, misli si sam pri sebi, „ta-le mora jo pa potegniti z mano.“ Zato si pa še tistega dné na

jame za nekoliko dni stanovanje „pri Zamorcu“. Sedaj bila mu je prilika, Beto po vsem natančno spoznati. Obnašal se je njej nasproti ves čas nekako bolj resnobno in pošteno; s tem jo je kmalu za-se popolno pridobil, — postala sta eden do druzega vedno bolj zaupna. Beta sama razodene mu, da se je drugim služiti uže naveličala, ter da bi bila enkrat in skoraj rada samostalna gospodinja, najraje pa pri možu, ki je tak, kot je ravno Plahtač sam. Kar je pa ta nameraval, spolnilo se mu je s tem; a vdal se pa ni kar tako tja v en dan. Zvitež pregovoril je Beto, da je pripisala k njegovemu premoženju tudi svojo lastnino, katera je ob tem času uže nekoliko tisočakov štela.

(Dalje prihodnjič.)

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

75.

Kakao in čokolada.

Početkom sedemnajstega stoletja so začeli v Evropi piti tri nove, tople pijače. Ena je prišla z Afrike preko Arabske, drugo so prinesli s Kitaja, a s tretjo nas je nadarila Amerika. Te pijače so kava, čaj in čokolada. V kavi in čaju ne išče človek hrane, ena in druga služi človeku samo za uživanje. Tudi čokolada, ki se v mnogem razlikuje od poprejnih, služi človeku kot oživljajoča pijača, toda ob enem mu je tudi dobra hrana, in radi tega ima mnogo večo vrednost kot kava in čaj.

Kakaovec, ki nam daje čokolado, drevo je vroče Amerike. Ob Ama, zonski reki, potem ob Orinoku in na otoku Trinidadskem, raste kakaovec po šumah v veliki množini kot divjak. Po vseh drugih toplih krajih ameriških nahajamo ga vzgojenega. Kdo je to drevo vzgojil in požlahnil, in kedaj je to bilo, to nam je popolnoma nepoznato. Znamo pa sicer, da so v osrednji in južni Ameriki živela plemena darovita in umna, katera so se bavila z vzgojevanjem bilin, in med temi, da so osobito lepo napredovali starodavni Mehikanci.

Kedar so Evropejci odkrili Ameriko, našli so kakaovec uže vzgojen. Slavni sedež tega vzgoja je bil v Mehiki. Kortez je pisal Karolu V., kako so na osvojenem zemljišču v Mehiki zasadili 2000 drevesc „cacapa“, katera rodé plod, ki se zmljet prodaja. To zrnje se po vsej pokrajini tako ceni, da je kot novec upotrebujejo. Ta navada, da se je kakaovo zrnje v prometu jemalo mesto novca, morala je biti jako razširjena, in jo še dandanes nahajamo v Nikaragui. Mehikanci so nazivali kakao „cacahoaguahitl“. Zrnje so strli v prah, potem v vodi raztepli, temu so dodali vanilije in drugih dišav, pa koruzne moke, in s te zmesi so oblikovali pločaste komade. Pijačo, ki so jo s tega napravljali, nazivali so „chocolatl“, a je bila zeló trpka, toraj ni s početka Španjolcem čisto nić dišala. No, kmalu so Španjolci prišli na to misel, da so začeli slador primešavati, in potem se je čokolada bolj in bolj širila. Pri Montezumi, predzadnjem vladarju mehikanskem, našli so ogromno množino kakao-a, ker so mu podaniki davek s kakaovim zrnjem plačevali. Čuditi se moramo, da je ta nekdaj tako velika kultura tako opešala, da je dandanes skoro več ni v Mehiki. Dandanes dobiva Mehika svoj kakao z južnih krajev.

Španjolci, ki so se prvi upoznali s čokolado, pripeljali so tudi prvi v Evropo 1520. l. kakaovo zrnje in narejeno čokolado. V Evropi niso dolgo znali, kako se od kakaovega zrnja čokolada napravlja, ker so to Španjolci v Mehiki kot tajnost čuvali. Ali v tem je prišel v Italijo 1606. l. Florentinec Carletti, ki se je v Ameriki naučil prirejanja čokolade, pa jo je vpeljal v Florencu, od koder se je potem po vsej Evropi razširila. Francoski zdravnik Bachot je poveličeval v nekem spisu 1684. l. čokolado ter rekel, da je tako žlahna iznajdba, da bi mnogo bolje zaslužila biti hrana bogovom, kot ambrozija in nektar. Koliko je glasoviti Linné cenil čokolado, najboljši dokaz nam je to, da je samo drevo nazval „Theobroma“, to je božanska hrana.

V Evropi je našla čokolada največ ljubiteljev v Španjolski in v Italiji in v teh zemljah jo še dandanes največ poživajo. Kedar so začeli po čokoladi v Ameriki in v Evropi bolj in bolj popraševati, koj so po vročih krajih tega drevesa mnogo nasadili. Od ekvatorja do 23 st. na sever, in do 15 in tudi 20 st. na jug nahaja kakaovec potrebno toplino za svoj uspeh, in v teh krajih ga nahajamo ne samo v Ameriki, temveč tudi v Afriki in v Aziji. Najboljši in najfinejši kakao rodí v mehikanski pokrajini Sokonusko, od koder so ga na dvor španjolski pošiljali. Dandanes ta kakao malo v trgovino prihaja. Na glasu je dandanes kakao s Karakasa v Venezueli in z Maracaiba v Kolumbiji. Nekoliko slabejše vrste rastejo v raznih krajih Brazilije, Guyane in Nove Granade. Na Antilskem otočju so ga s prvega mnogo vzgojevali, ali dandanes ga je kava do malega izrinila. Na Domingu je tu najboljši kakao. Španjolci so presadili kakaovec na Filipinsko otočje, Holandezi na Javo, in Francozi na otok Bourbon, pa nikjer povoljno ne uspeva.

(Dalje prih.)

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. — Deželni zbor kranjski zboroval je včeraj in izrekoma pri dveh točkah bila je razprava zanimiva, pri eni pa celo živahna.

O osuševalnih delih v Račenski dolini poročal je dr. Poklukar, vrh tega pa je dež. inženir Hrasky s strokovnjaškega stališča razlagal in s pomočjo obrisov razkazoval, kako so nastale sedanje podzemeljske votline in vodotoči in kako se postopa na tej podlagi pri odvajanji takih vodà. — Razlaganje Hrasky-jevo trajalo je okolo ene ure in je bilo prav zanimivo. — Poročevalec dr Poklukar pa je dotične predloge deželnega zbora nekoliko razširil in to tako, da je v prvi vrsti nasvetoval: naprositi c. kr. vlado in državni zbor, da bi se državni zakon o izboljševalnem zakladu prenaredil tako,

da se pri osušavalnih delih na kraškem ozemlji s podzemljiškimi jamami sme dovoliti do 80% državne podpore. in pa da stroške za pripravljalne dela prevzame vse državni izboljševalni zaklad, konečno, da se za letos prosi za Račenska dela 3000 gld. državne podpore.

Iz deželnega zaklada privoli se v ta namen za letos predplačila 2000 gl., konečno izreče se zahvala vsem, ki so pripomogli k dobremu vspehu osuševalnih del v Račini priznanje, izrekoma gg. okr. glavarju Mahkot-u in Hrasky-u.

Pri poročilu finančnega odseka, poročevalec dr. Poklukar, o konečnih delih ceste skoz Kopačnico, v Poljanski dolini, in pa o vprašanji, komu naj se naloži vzdržavanje te ceste, postala je po ugovorih poslanca Deschmanna razprava zelo živahna. — Deželni odbor in ž njim v soglasji predlagal je tudi finančni odsek, naj za letos to cesto vzdržuje dežela: poslanec Deschmann pa je predlagal, da naj se takoj uvrsti med okrajne ceste, ob enem pa med občinske pota oddá Zavodenska, dosedaj okrajna cesta. V razpravo segali so razun poročevalca dr. Poklukarja: Deschmann, gosp. deželni predsednik baron Winkler in Detela. Konečno bil je sprejet predlog finančnega odseka.

Pa še tudi pri 7. in 9. točki dnevnega reda postala je razprava viharna, ko se je razpravljalo zarad povračila 800 gold. občini ljubljanski za kolerabolne prisilne delavce, in pa: ko se je predlagalo škofjeloškemu cestnemu odboru, ki skazuje izredne potrebščine 6000 gld., privoliti deželne podpore 2000 gold. — Pri tej točki poročila se je v drugič splošna cestna razprava.

Prihodnja seja bo v petek in na dnevnem redu: deželni zdravstveni zakon.

— **Občinske priklade.** Deželni zbor je po nasvetu svojega občinskega odseka prenaredil one paragrafe občinskega reda, kateri zadevajo doklade k neposrednjim davkom in užitnini in pa naklade na žgane opojne tekočine, pivo i. d. r. Posebno važna je določba o nakladah na žgane opojne pijače in pivo. Po sedanji postavni določbi treba je bilo za take naklade vselej deželne postave ali deželnega zakona. Kedar pa bode nova postava dobila Najvišje potrjenje, tega ne bode treba, ker bode smel take dovoljevati deželni odbor in pobirati se bodo smele brž, ko bode c. kr. deželna vlada pritrdila dovolitvi deželnega odbora. Ker se je nadjati, da bode ta postava kmalu dobila Najvišje potrjenje, in ker je pričakovati, da se bodo te posluževale občine, kedar jim bo treba sklepati, kako bi se občinske potrebščine pokrile, priobčujemo to določbo:

Za to, da se uvedó davščine od použitka opojnih pijač, podvrženih užitnini, na najdaljšo dôbo desetih let, kakor tudi za to, da se povišajo uže obstoječe take davščine za jednako dôbo, treba je dovolitve deželnega odbora in pritrditve političnega deželnega oblastva.

Za to, da se uvedó ali povišajo omenjene davščine na daljšo dôbo nego na deset let, potem za to, da se uvedó drugačne naklade in davščine, katere ne spadajo med občinske takse, ustanovičene po zakonu z dné 3. decembra 1868. leta, dež. zak. št. 17. oziroma po zakonu z dné 26. marca 1885. leta, dež. zak. št. 9, niti v vrsto doklad k direktnim davkom ali užitnini, kakor tudi za to, da se povišajo uže obstoječe naklade in davščine zadnje vrste, treba je dovolitve deželnega zbora in Najvišjega potrdila.

†

Dekan Janez Toman.

V soboto dné 7. januarija sklenil je svoje blago življenje, velezaslužen mož, častni kanonik, dekan, zlatomašnik, bivši deželni poslanec, Janez Toman, v Moravčah, kjer je bil mnogo let duhovni pastir v 81. letu starosti.

Pokojni rojen je bil v Bohinjski Bistrici dne 22. junija l. 1807, v mašnika je bil posvečen dne 26. julija 1832. leta. — Do leta 1877. bil je, ker je vedno in povsod užival izredno zaupanje našega ljudstva, deželni poslanec, in še le, ko je odločno odklonil vsako izvolitev, ni se mu več nakladalo breme poslanstva. Pogreb pokojnega, vedno značajnega rodoljuba, bil je v ponedeljek dopoludne. Klub narodnih poslancev deželnega zbora poslal je svojemu bivšemu tovaršu na grob venec lavorov s trakovi v deželnih barvah ter je naprosil g. poslanca Kersnika, da klub zastopa pri pogrebu. Blagi pokojnik naj v miru počiva!

— † **Gospod Karol Tavčar**, trgovec z lesom, znan rodoljub, ki je uže več let bolehal, sklenil je včeraj, v veliko žalost rodbine, svoje blago življenje v 52. letu. Pogreb bode jutri popoludne ob 3. uri.

— **Zarad novega občinskega reda za Kranjsko** dohaja nam vprašanj od mnogo strani, kaj bode z načrtom, oziroma prošnje, naj bi se ta načrt ne sprejel.

Na to lahko odgovorimo iz najboljšega vira sledeče: Prav veselo znamenje politične zavednosti je to, da se široki krogi brigajo za nov zakon, po katerem bi se imelo zeló temeljito predrugačiti občinsko naše gospodarstvo in življenje. Prizadetim pristaja gotovo tudi najtehtnejša beseda, in oni storé le svojo dolžnost, ako svoje pomislike izrekajo brez ovinkov. Prav tako ravnajo tudi naši deželni poslanci, ki enako uvažavajo želje svojih volilcev, kakor pa tudi njihove razloge, v kolikor se pri razpravah potrjujejo kot utemeljene.

Sedanje stanje razprave zakona pa je to, da letos nikakor ne pride več v meritorično razpravo, gledé prihodnosti pa ni dvomiti, da se bode pred veljavnim sklepanjem počakalo, kako se bode obnesla nova zdravstvena postava, o kateri se sme trditi, da bode to velika občina z izključno zdravstvenim področjem. — Gledé nove občinske postave bode toraj gotovo še vsim prizadetim prav obilno

prilike, izreči svoje zahteve in želje, prej kakor se kaj sklene.

— **O zdravji gospoda Andreja Einspielerja** dohajajo nam zeló iznemirljiva poročila iz Celovca. Vendar pa se še vedno nadejamo, da mu ljubi Bog zopet povrne zdravje v blagor slovenskih naših rojakov na Koroškem.

— Nov list „**Dom in svet**“ priporoča izdajatelj in vrednik gosp. dr. Lampe tako:

Nepremagljiva ljubezen do vrle mladine — naše nade in našega veselja — napotila me je, da sem sklenil izdavati z novim letom zabavno-poučni list „**Dom in svet**“ namenjen v prvi vrsti mladini, ki hrepeni po višem izobraženji in napredku, potem pa tudi vsem omikancem, ki se želé zabavati in blažiti se slovstvenimi lepimi izdelki in si razširjati znanje z lahkimi poučnimi spisi. „Dom in svet“ bo prinašal v prvem delu leposlovne proizvode; v znanstvenem delu bode skušal obsegati vsa znanstva, da bode obče zanimiv ter koristen.

Napovedani list bode najprej opazoval dôm — domovino in vzbujal — čuval ljubezen do nje: vodil bode pa tudi v svet, v daljni in širni, kjer so tuje šege in tuja ljudstva, kažoč, kaj svet — sedanji in nekdanji — ponuja. „Dom in svet“ želi biti zgoraj omenjeni vodnik.

Narodnjake, rodoljube, ki ljubijo mladino in hoté, da narod naš napreduje, vljudno in srčno prosim duševne in gmotne podpore.

Milo mladino in vse one, ki hrepené po pravi temeljiti omiki, vabim, naj se obilno na list naročajo, naj ga razširjajo.

List bode izhajal dné 20. vsakega meseca na celi pôli velike osmerke. Cena mu je: 1 gold. 60 kr. za leto, 80 kr. za pol leta.

Ako priraste kaj čistega dobička, rabil se bode za razširjanje lista in za podporo ubožnih dijakov.

Uredništvo in upravništvo je v Marijanišču. Za ljubljanske naročnike posreduje iz prijaznosti „Katoliška Bukvarna“.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Zadnje dni imeli so zopet naši in ogerski ministri, med njimi oba ministerska predsednika in oba brambovska ministra skupno posvetovanje. Kolikor se čuje, nanajal se je med predmeti posvetovanja tudi predlog o neki malenkostni premembi vojne postave gledé vprašanja, kolikokrat se smejo reservisti klicati k vojaškim vajam.

Položaj v obče spremenil se je v nekoliko na bolje vsled poročila z Ruske, da se odpuščajo tam uže sedaj mesto v mesecu marcu, vojaki najstareje vrste. — Ta vest vplivala je toliko pomirljivo, da se je naši renti v tem tednu polagoma cena zboljšala na 78·35%. Dné 8. t. m. došla je z Ruske sicer vest, da se ima premestiti nova divizija pešcev na našo mejo, pa ta vest ni imela izdatnega vpliva, akoravno je večina ruskih časnikov ostala nam jako neprijazna, medtem ko je nasproti Nemški postala prijazna.

V ponedeljek pričele so se tukaj po dijaškem društvu „Zvonimir“ priredene slavnosti 300 letnice hrvatskega pesnika Ivan Gundulič-a, katere trajajo tri dni. Slavnosti vdeležilo se je vse slovanstvo bivajoče na Dunaji, v prvi vrsti naravno Hrvatje.

Češka. — S posredovanja deželnega maršala kneza Jurja Lobkovica nadaljujejo se razprave med Čehi in Nemci in pri znani spretnosti in brezozirni odkritosti kneza Lobkovica bi bilo vendar le mogoče, da te poskušnje ne ostanejo popolnoma brez vspešne. Seve da podlaga poravnavi mora biti: nedotakljiva celota Češkega kraljestva in stroga enakopravnost obeh tam bivajočih narodnosti.“

Ogerska. — Gledališki intendant grof Keglevič je vsled lastne prošnjej toda po hudem nasprotovanji, odpuščen iz službe, na njegovo mesto imenovan je državni tajnik Renicky.

Nemška. — Sedaj prične se v Berolinu zopet skupno zborovanje nemškega državnega in pa pruskega deželnega zbora, tako, da bode politično življenje dobivalo obilno gradiva. — Cesar Viljem je zopet prehlajen, pa ne toliko, da bi bil kje nastala skrb zarad nevarnosti, ker zdravniki nakladajo mu samo, dalje ostajati v postelji in ne zapustiti sobe, v ponedeljek ostal je ves dan v postelji. Ako se potrdi, kar piše „Vos. Ztg.“, obetajo si najodličnejši krogi temeljitega zboljšanja zdravja nemškega prestolnika. Nemški cesar izjavil se je po onem listu nasproti deputaciji, katera mu je prišla k novemu letu srečo vošit, da so poročila z St. Remo, kjer se prestolnik zdravi, prav dobra, da je čas najhujših strahov minul, po vsem opravičena je nada, da se cesarjevič na spomlad vrne v Berolin. — „Nat. Ztg.“ hoče vedeti, da je kmalu pričakovati korakov vlasti za odpravljenje princa Coburškega iz Bolgarije. — Angleški „Times“ brzojavlja se z Berolina, da je dobil poslanik na Dunaji, princ Reuss, nalog, pri avstrijski vladi naglašati potrebo, da se porazume z Rusko gledé Bolgarske.

Žitna cena

v Ljubljani 7. januarija 1888.

Hektoliter: pšenice domače 5 gold. 85 kr. — banaške 7 gold. 25 kr. — turšice 5 gold. 36 kr. — sorsice 6 gold. — kr. — rži 4 gold. 6 kr. — ječmena 3 gold. 41 kr. — prosa 3 gold. 74 kr. — ajde 3 gold. 90 kr. — ovsa 2 gold. 27 kr. — Krompir 2 gold. 67 kr. 100 kilogramov.

V Kranji 2. januarija.

Hektoliter: Pšenica 5 gold. 85 kr. — Rrž 4 gold. 86 kr — Oves 2 gold. 60 kr. — Turšica 4 gold. 54 kr. — Ječmen 4 gold. 22 kr. — Ajda 4 gold. 20 kr. — Slama 100 kilogr. 1 gold. 60 kr. — Seno 2 gold. — kr. — Špeh 1 kilogr. 54 kr.

Odgovorni vrednik: **Gustav Pirc.** — Tisk in založba: **J. Blaznikovi nasledniki** v Ljubljani.